

بسمه تعالی

گزارش تحقیقات بازار بررسی میزان کشت، تولید و مقاصد عمده صادراتی

زعفران افغانستان

در ۴ سال اخیر

(صفر تا صد سرمایه گذاری، تولید و تجارت زعفران در افغانستان)

تهیه کننده: حسین روستایی

رایزن بازرگانی سفارت جمهوری اسلامی ایران در افغانستان

(آبان ماه ۱۴۰۴)

بسمه تعالی

مقدمه:

زعفران یکی از قدیمی ترین و گران بهاترین گیاهان دارویی و ادویه ای در جهان است. این گیاه به سبب قیمت بالا و کیفیت خاص به «طلای سرخ» شهرت دارد. افغانستان با داشتن اقلیم خشک و آفتابی از جمله کشورهای است که شرایط بسیار مناسب برای کشت زعفران دارد. هدف این تحقیق بررسی وضعیت تولید، انواع و فرصت های توسعه و صادرات این گیاه در افغانستان می باشد.

تحقیقات انجام شده در کشورهای ایران، هند و اسپانیا نشان داده که شرایط آب و هوای خشک، زمین شنی و نور آفتاب کافی برای رشد زعفران ضروری است. در افغانستان نیز مطالعات وزارت زراعت از سال ۱۳۹۰ به بعد نشان داده که ولایت های هرات، فراه، دایکندی و غزنی بیشترین و مناسب ترین هوا برای تولید زعفران را دارند. در حال حاضر افغانستان، ایران، هند و اسپانیا از تولید کنندگان عمده زعفران در جهان اند و بر اساس گزارش سازمان جهانی غذا، زعفران افغانستان از نظر کیفیت، عطر و رنگ جزو برترین ها در سطح منطقه و جهان است.

اهمیت زعفران به عنوان یک محصول استراتژیک

۱. ارزش اقتصادی بالا

زعفران گران قیمت ترین ادویه جهان است. به دلیل وزن کم و ارزش صادراتی زیاد، به عنوان محصولی با ارزش بالا شناخته می شود که نقش مهمی در رشد اقتصادی مناطق روستایی دارد.

۲. اشتغال زایی و توانمندسازی زنان

در بسیاری از مناطق افغانستان، به ویژه در هرات، کشت و برداشت زعفران فرصت‌های شغلی فراوانی برای زنان ایجاد کرده است. این موضوع موجب تقویت اقتصاد خانوارها و کاهش وابستگی به کشت‌های غیرقانونی شده است.

۳. تأثیر مثبت بر امنیت غذایی و اجتماعی

زعفران به‌عنوان جایگزین مناسب برای کشت‌های پرخطر مانند کوکنار، به بهبود امنیت اجتماعی و اقتصادی در جوامع روستایی کمک می‌کند.

۴. ظرفیت صادراتی بالا

زعفران افغانستان به دلیل کیفیت بالا، رنگ و عطر خاص، در بازارهای بین‌المللی جایگاه ویژه‌ای دارد. کشورهای هدف صادرات شامل هند، امارات، چین، فرانسه، و اسپانیا هستند.

۵. اهمیت فرهنگی و درمانی

زعفران در طب سنتی ایران و افغانستان کاربرد فراوان دارد و برای آرامش اعصاب، تقویت حافظه، درمان افسردگی و بهبود گردش خون مؤثر دانسته می‌شود.

انواع زعفران :

در افغانستان، زعفران به دلیل تنوع شرایط اقلیمی و خاکی که دارد، انواع مختلفی تولید می‌شود. بر اساس کیفیت و ویژگی‌های ظاهری، می‌توان زعفران‌های تولیدی در افغانستان را به چند دسته اصلی تقسیم کرد:

۱. زعفران سرگل

این نوع زعفران از کلاله‌های قرمز تهیه می‌شود و کیفیت آن بسیار بالا است. سرگل افغانستان دارای عطر و طعمی قوی و رنگ دهی بسیار بالا می‌باشد. این نوع زعفران بیشتر در بازارهای بین‌المللی به فروش می‌رسد و به عنوان یکی از بهترین انواع زعفران شناخته می‌شود.

۲. زعفران پوشال

زعفران پوشال شامل کلاله‌ها و بعضاً بخشی از تن نیز می‌شود و کیفیت آن نسبت به سرگل پایین‌تر است. این نوع زعفران معمولاً قیمت کمتری دارد و در بازار داخلی به فروش می‌رسد.

۳. زعفران دسته

این نوع زعفران شامل کلاله‌ها و قسمت‌هایی از ساقه نیز می‌شود. کیفیت آن نسبت به زعفران سرگل و پوشال پایین‌تر است و به طور معمول برای مصرف خانگی و صنعتی استفاده می‌شود.

۴. زعفران خالص

زعفران خالص به عنوان زعفرانی شناخته می‌شود که با هیچ گونه ماده افزودنی یا ناخالصی از دیگر مواد ترکیب نشده است. این نوع زعفران بسیار ارزشمند و گران قیمت است و بیشتر در بازارهای بین‌المللی مورد توجه قرار می‌گیرد.

تاریخچه کشت زعفران در افغانستان

طبق برخی گفته‌ها زعفران در افغانستان کنونی پیشینه‌ای تاریخی ندارد و اولین نشانه‌ها از ورود و کشت زعفران در این کشور به سال ۱۹۹۱ و ۱۹۹۲ باز می‌گردد که اولین بار توسط گروهی از مهاجران افغانستانی از مرزهای شرقی ج.ا.ایران به مناطق غربی افغانستان و منطقه غوریان وارد گردیده است. در سال ۱۹۹۸ کمیته دانمارکی کمک به پناهندگان افغان که به اختصار داکار (DACAAR) خوانده می‌شود، زعفران را به عنوان یک محصول کشت جایگزین خشخاش در منطقه پشتون زرغون هرات معرفی کرد و در سال ۲۰۰۱ اولین گروه از سوی ریاست زراعت، آبیاری و مالداري ولایت هرات اقدام به خرید پیاز زعفران از ج.ا.ایران نمودند.

در سال ۲۰۰۴ موسسات داکار، ایکاردا (ICARDA) (مرکز بین‌المللی تحقیقات کشاورزی در مناطق خشک) و DFID (سازمان توسعه بین‌المللی انگلستان) با همکاری یکدیگر پروژه‌ای را به نام «تحقیق در روش‌های جایگزین تامین معیشت و سرمایه» که به اختصار RALF نامیده می‌شود را آغاز کردند.

که یکی از محوری ترین برنامه های آن در حوزه کشاورزی، کمک به توسعه کشت زعفران به عنوان یک کشت سودآور جایگزین خشخاش و همچنین کشت زعفران به جای دیگر محصولات، به منظور سودآوری بیشتر کشاورزان و دهقانین افغان بود.

در سال ۲۰۰۴، موسسه داکار، با همکاری مسئولین دولتی هرات، اقدام به توزیع رایگان پیاز زعفران به کشاورزانی که تمایل به تغییر کشت از خشخاش به زعفران را داشتند، کرده و این رویه، بعدها نیز توسط دیگر موسسات نظیر موسسه خیریه ایتالیایی CRS نیز ادامه یافت.

این پروژه بعدها در نواحی کندز، غور، هلمند، هرات، قندهار، کنر، لغمان، ننگرهار و ارزگان اجرا گردید. در نوامبر سال ۲۰۰۶، سمپوزیومی به منظور معرفی زعفران توسط چند موسسه نظیر داکار، ایکاردا، می نشنال، در هرات برگزار و پس از این سمپوزیم، کمیته ملی هماهنگی و پشتیبانی از زعفران (NSCSC) ایجاد شد که توسط وزارت زراعت، آبیاری و مالداري افغانستان حمایت می گردد.

به طور کلی می توان گفت، در سال ۱۳۷۵، زمانی که زعفران برای شهروندان افغانستان، یک گیاه ناشناخته بود، سه دهقان در شهرستان پشتون زرغون هرات در غرب افغانستان، با کمک موسسه داکار دست به کشت گیاهی بنام زعفران زدند.

محمداکبر معروف به پدر زعفران افغانستان، موسی خان و عبدالرزاق محمدی سه دهقانی بودند که با کمک این موسسه، به امید روزهای روشن، روی ۳۰۰ متر مربع زمین خود زعفران را کشت کردند.

از این سه تن به عنوان نخستین زعفران کاران افغانستان یاد می شود. که در حال حاضر در قید حیات نمی باشند. همچنین حمایت از ترویج زعفران و تشویق دهقانان به کاشت این گیاه، به صورت آزمایشی از سال ۱۹۹۸ توسط موسسه بین المللی داکار و از سال ۲۰۰۱ به شکل رسمی و توسط وزارت زراعت افغانستان با وارد نمودن ۲۹ تن پیاز زعفران از جمهوری اسلامی ایران و توزیع آن در ۱۰ شهرستان این کشور برای ۴۴۰ دهقان در ولایت هرات شروع و بعد ها در تمام ولایات افغانستان گسترش یافت.

در حال حاضر طبق گفته های مسئولین اتحادیه زعفران کاران هرات در ۲۸ ولایت افغانستان زعفران کشت می گردد که ولایت هرات با کشت ۹۵ درصد بیشترین سهم در تولید زعفران افغانستان را دارد که در حدود ۹۶ درصد تولید زعفران این ولایت به خارج از افغانستان صادر می گردد.

طبق گفته های مسئولین در ریاست زراعت، آبیاری و مالرداری ولایت هرات در سال ۱۴۰۲ در حدود ۸ هزار هکتار زمین و در سال ۱۴۰۳ در حدود ۹ هزار هکتار زمین در این ولایت به کشت زعفران اختصاص یافته بود. همچنین در سال ۱۴۰۳ بیش از ۱۱۰ شرکت در زمینه پروسس و بسته بندی زعفران در این ولایت فعالیت داشته اند که انتظار می رود در سال جاری این آمار افزایش داشته باشد.

کیفیت زعفران افغانستان

زعفران افغانستان به عنوان یکی از با کیفیت ترین زعفران های جهان شناخته می شود که از لحاظ طعم خود در سطح جهان از شهرت خاصی برخوردار است و برای نهمین بار از سوی «انسستیتوت جهانی سنجش ذائقه و کیفیت مواد غذایی در بروکسل - بلجیم» از میان ۳۰۰ نوع زعفران از کشورهای مختلف جهان مقام اول را در سطح جهان کسب کرد.

(ژوئن ۲۰۲۴)

این مؤسسه که همه ساله آزمایش های لابراتواری را در مورد زعفران تمامی کشورهای تولید کننده انجام می دهد و زعفران هرات افغانستان در سال ۱۴۰۳ نیز مانند سال های گذشته از نظر کیفیت و طعم، به حیث خوش طعم ترین زعفران جهان اعلان شد.

میزان تولید زعفران در افغانستان:

زعفران یکی از محصولات کشاورزی مهم افغانستان است و به عنوان یک محصول با ارزش اقتصادی و فرهنگی شناخته می شود. در دهه های اخیر، با توجه به جنگ ها و نا امنی ها، کشت زعفران به عنوان یک گزینه جایگزین برای گیاهان دیگر، به ویژه مواد مخدر، مورد توجه کشاورزان قرار گرفته است. از اوایل ۱۳۸۰ خورشیدی (۲۰۰۱ میلادی) تلاش هایی برای افزایش تولید و صادرات زعفران آغاز شده است.

بر اساس گزارش های اخیر، تولید زعفران در افغانستان به طور متوسط بین ۲۰ تا ۳۰ متریک تن در سال است.

بر اساس معلومات اتحادیه ملی زعفران افغانستان، در حال حاضر 9500 هکتار زمین تحت کشت زعفران قرار دارد که ۹۵ درصد آن تنها در هرات و پنج درصد هم در ولایات دیگر افغانستان است.

به گفته این اتحادیه، زعفران افغانستان در حال حاضر به ایالات متحده، امارات متحده عربی، هند، اسپانیا، چین و کشورهای اروپایی صادر می‌شود و یک کیلوی آن در کشورهای مختلف بین ۱،۲۰۰ تا ۱،۸۰۰ دلار به فروش می‌رسد.

بر اساس آمار منتشر شده توسط انجمن زعفران کاران افغانستان میزان تولید زعفران در افغانستان در سال ۱۴۰۲ به ۳۰ تن و در سال ۱۴۰۳ به ۴۰ متریک تن رسیده است. در سال‌های اخیر، ولایت هرات (به ویژه ولسوالی غوریان و گذره) بعنوان بزرگ ترین تولیدکننده زعفران در کشور شناخته شده و همچنان در ولایات فراه، قندهار، دایکندی، غزنی و بلخ نیز به میزان قابل توجهی این گیاه با ارزش تولید می‌شود.

جهان همکار برای توسعه کشت زعفران در افغانستان

علاوه بر موسساتی نظیر داکار، ایکاردا، می نشنال، در گذشته موسسه «shelter now» که یک موسسه خیریه آلمانی است، نیز در زمینه کمک به کشت زعفران در هرات فعالیت می نمود این موسسه در سال ۲۰۰۹ اقدام به خرید و توزیع زعفران افغانی در بازار آلمان نیز کرده است.

همچنین در گذشته گروه ترکیه ای تیم بازسازی ولایتی ترکیه که به اختصار (PRT) نامیده می شد نیز در ولایت وردک افغانستان با تاسیس سردخانه ۱۰۰۰ تنی، حفر چاه های کشاورزی، امکانات ذخیره سازی در مرکز این استان اقدام به آموزش کشت محصولات کشاورزی و بویژه زعفران نمود.

همچنین پروژه رالف RALF (توسعه کشت زعفران در افغانستان) که توسط یک شرکت آمریکایی راه اندازی شده و اصلی ترین پروژه افغانستان در زمینه توسعه تولید و کشت زعفران است، با همکاری «دکتر پترویس» از دانشگاه واشنگتن و همکاری موسسه ایکاردا، اقدام به تهیه و تدوین استراتژی توسعه زعفران در افغانستان نموده اند.

طبق این سند، استراتژی عمده افغانستان و این پروژه برای توسعه زعفران عبارتند از: استراتژی ایجاد برند زعفران افغانی جهت تمایز در بازار و اتصال تولید کنندگان افغانی به بازارهای جهانی بصورت مستقیم.

همچنین در دی ماه سال ۱۴۰۳ دفتر نمایندگی سیاسی سازمان ملل در افغانستان (یوناما) اعلام کرد با ارائه بذر و آموزش مهارت‌های کشت، از کشاورزان زعفران حمایت می‌کند. برنامه جهانی غذا (WFP) گفته است: زعفران افغانستان به دلیل کیفیت بالا و ویژگی‌های خاص‌اش، یکی از برترین انواع زعفران در جهان شناخته شده است. این سازمان گفته است که این برنامه آموزشی را تا اواخر مهر ماه با نام «برنامه جامع مدیریت آفات» برای ۱۰ هزار و ۹۰ کشاورز در هرات برگزار کرده و آنان درباره کشت زعفران و مدیریت پایدار آفات آموزش اساسی دیده‌اند.

این اداره افزوده است: با آموزش مدیریت پایدار آفات، این کشاورزان می‌توانند معیارهای بازارهای اروپا و آمریکا را برآورده نموده و دسترسی خویش را به بازارهای پرمفعت جهانی گسترش دهند.

در کنار حمایت‌های بین‌المللی، بخش دولتی نیز می‌گوید از زعفران کاران حمایت کرده است مصباح‌الدین مستعین، سخنگوی وزارت زراعت، آبیاری و مالداري هیات حاکمه طالبان، می‌گوید کاشت زعفران نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. او، می‌افزاید که در بخش‌های مختلف از کشاورزان زعفران در افغانستان پشتیبانی کرده‌اند. وی می‌افزاید: در ۱۴۰۳ در ۳۰ ولایت ۹۵۰۰ هکتار زمین زعفران کاشت شده است که در سال ۱۴۰۲ این مقدار ۸۴۰۰ هکتار زمین بود؛ ما برای کشاورزان زعفران، زمینه اشتراک در نمایشگاه‌ها، تهیه تجهیزات برای بسته‌بندی، پروسس و آموزش‌ها زعفران را فراهم کرده‌ایم.

همچنین آخندزاده عبدالسلام جواد سخنگوی وزارت صنعت و تجارت هیات حاکمه طالبان می‌گوید: در سال ۱۴۰۳، ۵۹ تن زعفران به ارزش ۳۹ میلیون دلار صادر شده است؛ اما این میزان نسبت به سال گذشته، ۸ تن کاهش داشته است.

وی می‌افزاید: صادرات زعفران افغانستان در جریان سال ۱۴۰۳ به وزن ۵۹ تن و به ارزش حدود ۳۹ میلیون دلار به کشورهای هندوستان، اسپانیا، عربستانی سعودی، آمریکا، امارات متحده عربی، فرانسه، استرالیا، ترکیه و دیگر کشورها صورت گرفته است.

مشکلات اصلی صادرات زعفران در افغانستان

مشکلات اصلی صادرات زعفران در افغانستان شامل موانع بانکی و تحریم‌ها، محدودیت در پروازها، کمبود زیرساخت‌ها، نبود طرزالعمل‌های مشخص برای صادرات و شناسایی نشدن بازارهای هدف، نداشتن مشخصات و آنالیز استاندارد و قابل قبول است.

این مشکلات مانع از انتقال درست پول و دسترسی به بازارهای بزرگ بین‌المللی مانند اروپا و آمریکا شده است.

مشکلات بانکی و تحریم‌ها: محدودیت‌های بانکی باعث می‌شود که صادرکنندگان نتوانند پول حاصل از فروش زعفران را به درستی منتقل کنند. تحریم‌های بین‌المللی نیز مانع از ثبت شرکت‌های صادرکننده در گمرکات کشورهای مقصد می‌شود.

محدودیت پروازها: محدودیت در پروازها، به‌خصوص به مقاصد اروپایی و آمریکایی، صادرات را دشوار کرده است.

کمبود زیرساخت‌ها: کمبود زیرساخت‌های مناسب برای صادرات همچنان یک چالش جدی است. نبود طرزالعمل‌ها و مقررات مشخص: عدم وجود طرزالعمل و مقررات خاص برای صادرات زعفران و همچنین عدم تعریف و شناسایی بازارهای هدف، از دیگر مشکلات فراروی صادرات است.

برگ برنده زعفران افغان

تمایز در زعفران افغانستان با توجه به میزان اندک کشت آن، در نظر گرفتن قیمت بالا از طریق ایجاد برند زعفران ارگانیک برای زعفران افغانستان است که در دیگر زعفران‌های تولید شده در سایر کشورها وجود ندارد.

یکی از مهمترین راه‌های ارزش افزوده برای تولیدکنندگان زعفران افغانستان حضور مستقیم در بازارهای بین‌المللی و فروش در بازارهای متعدد با بسته بندی متنوع است.

در حال حاضر به دلیل ویژگی‌های خاص تولید زعفران، نظیر ارزش افزوده بالا، وزن کم محصول نهایی و در نتیجه حمل و نقل آسان، نیازمندی به نیروی انسانی، کم آب خواه بودن

زعفران، این محصول به عنوان یک جایگزین مناسب برای کشت خشخاش در افغانستان در نظر گرفته شده است، همچنین با روی کار آمدن هیات حاکمه طالبان در افغانستان مبارزه با کشت خشخاش افزایش یافته و در کنار این موارد، حمایت های مالی و فنی نهادهای بین المللی از کشت جایگزین باعث شده تا که کشت زعفران در افغانستان توسعه یافته و در حال رشد باشد. نیروی کار ارزان خود از عوامل تاثیر گذار در این صنعت می باشد، مسئولین وزارت زراعت در هرات، در این باره می گویند: بیشتر زنان می توانند در راستای بسته بندی، پروسس و فروش زعفران فعالیت داشته باشند؛ تقریباً ۷۰ درصد کاشت، پروسس و بسته بندی زعفران را زنان انجام می دهند.

برنامه ریزی وزرات زراعت، آبیاری و مالداري افغانستان برای توسعه کشت و صادرات افغانستان

برنامه پنج ساله توسعه کشت و برداشت زعفران در افغانستان با هدف افزایش تولید از (۳/۵) تُن به (۱۴) تُن و درآمد آن از (۴/۵) میلیون دلار به (۲۰۰) میلیون دلار تا سال (۲۰۲۱) در ژوئن ۲۰۱۶ تدوین شد. این طرح شامل توزیع پیاز زعفران، آموزش کشاورزان، ایجاد تیم های تخصصی برای نظارت و تطبیق برنامه در (۳۰) ولایت افغانستان بود.

اهداف کلیدی طرح: افزایش تولید، بالا بردن تولید زعفران از (۳/۵) تُن به (۱۴) تُن در سال.

افزایش درآمد: افزایش درآمد حاصل از زعفران از (۴/۵) میلیون دلار به (۲۰۰) میلیون دلار.

توسعه پایدار: گسترش پایدار کشت زعفران در سطح ملی.

اقدامات عملیاتی طرح: توزیع حدود (۵۰۰) تُن پیاز زعفران به کشاورزان در (۳۰) ولایت افغانستان.

اقدامات حمایتی طرح: تدوین سه برنامه کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت برای اجرای موفقیت آمیز طرح.

تشکیل تیم تخصصی: ایجاد یک تیم مشخص در وزارت زراعت برای نظارت بر تطبیق برنامه.

آموزش و ظرفیت سازی: افزایش مهارت و دانش دهقانان در زمینه کشت زعفران.

پیشرفت ها و نتایج: کسب جوایز بین المللی برای کیفیت زعفران افغانستان، دستیابی به تولید

بیش از (۹) تُن زعفران در سال های اجرای طرح.

لازم به ذکر است که در خرداد ماه ۱۴۰۳ زعفران افغانستان برای نهمین بار، مقام اول را در جهان از نظر طعم و کیفیت، از سوی انستیتوت بین المللی ذایقه کشور بلژیک (International taste Institute) کسب کرد. شرکت هرات زعفران که به نمایندگی از افغانستان در این رویداد شرکت کرده بود از لحاظ ذائقه مقام نخست را کسب نموده و تندیس (Superior Taste) را از آن خود ساخت.

همه ساله از تمام کشورهای تولید کننده زعفران در انستیتوت بین المللی ذایقه در کشور بلژیک تست کیفیت زعفران گرفته می شود که زعفران افغانستان امسال نیز همانند سال های قبل جایگاه نخست کیفیت و ذائقه را از آن خود ساخته است.

همچنین وزارت زراعت افغانستان در برنامه پنج سال اول زعفران متمرکز بر افزایش تولید و ایجاد تاسیسات زیربنایی مانند ایجاد آزمایشگاه ها، تجهیز مراکز پروسس و ایجاد مراکز تحقیقاتی و آموزشی بود، همچنین وزارت زراعت در برنامه پنج ساله دوم خود سعی می نماید تا با تمرکز و سرمایه گذاری روی افزایش برداشت از مزارع زعفران، بازاریابی مستقیم از طریق انجمن ها، شرکت ها و اتحادیه های تولیدکنندگان، ترویج استفاده از اینترنت برای بازاریابی الکترونیک، به کارگیری بسته بندی و استانداردهای جهانی برای پروسس و بازاریابی زعفران، کمک به بخش خصوصی جهت تدوین و معرفی نشان تجاری مخصوص برای زعفران صادراتی افغانستان، سازمان دهی مناسب صادرکنندگان و اعمال استانداردهای جهانی ISO، HACCP، CODEX، ایجاد تسهیلات برای کاهش صادرات زعفران به شکل عمده یا فله، ایجاد و توسعه تشکل های بازاریابی تخصصی، تولید زعفران را اقتصادی نموده و شرایط لازم جهت افزایش عواید تولیدکنندگان صنعت زعفران را فراهم سازد.

با توجه به اینکه در گذشته صادرات و فروش زعفران افغانستان بیشتر به شکل فله ای صورت می گرفت موجب آن شده بود تا قیمت این محصول کاهش یافته و در برخی سال ها حتی به ۴۰ هزار افغانی برسد اما در حال حاضر وزارت زراعت و اتحادیه های مرتبط تلاش دارند تا بسته بندی را متنوع و استاندارد نموده و مانع کاهش قیمت زعفران گردند.

انتخاب پیاز زعفران برای کشت

زعفران از پیاز (Corm) تکثیر می گردد. اگر چه تمام پیازهای زعفران در هر اندازه ای که باشد قابل کشت می باشد اما برای محصول دهی بهتر پیاز زعفران نباید از ۶ گرم کمتر بوده و همچنان پیاز با الیاف قهوه ای رنگ آن را در برابر عوامل محیطی محافظت می نماید.

زمان کشت زعفران

زمان کشت بذر پیاز زعفران در افغانستان نسبت به شرایط اقلیمی هر منطقه فرق می نماید اما بهترین زمان کشت پیاز زعفران از اواخر خرداد ماه الی اواخر مرداد ماه می باشد اما کشت پیاز زعفران در اواخر شهریور ماه نیز امکان پذیر می باشد. نتایج تحقیقات به دست آمده نشان می دهد که بهترین زمان کشت زعفران ۲۵ شهریور ماه می باشد.

مقدار بذر ریز زعفران

مقدار بذر ریز زعفران اندازه مشخص ندارد در مناطق مختلف با در نظر داشت روش کشت، هزینه کشت و منابع موجود مقدار بذر ریز از ۴۰۰ الی ۱۲۰۰ کیلوگرم در هر جریب متغییر می باشد. هر اندازه میزان بذر ریز زعفران در فی واحد زمین بیشتر باشد به همان اندازه محصول زعفران در سال های اول، دوم و سوم افزایش یافته و در مقابل از عمر زمین کاسته می شود. با توجه به تحقیقات به دست آمده ۱۰۰ پیاز در یک مترمربع، برداشت خوبی را نشان داده است.

مقدار کود مورد نیاز

طبق تحقیقات وزارت زراعت افغانستان در سال اول ۶ تن کود در هر جریب (هر جریب در افغانستان، ۲ هزار متر مربع است)، نتیجه مطلوبی را نشان داده است.

آبیاری زعفران

تاریخ آبیاری طبق تحقیقات و زرات زراعت شامل ۴ تاریخ مختلف می باشد که شامل اول مهرماه، ۱۰ مهر ماه، ۲۰ مهرماه و اول آبان ماه می باشد که تاریخ ۲۰ مهر ماه نتیجه بهتری داده است. در صورتی که پیازها جرمایشن (Germination) نداشته باشند آبیاری دوم ۱۲ الی ۱۵ روز بعد از آبیاری اول صورت گیرد.

محصول دهی با توجه به وزن پیاز

تحقیقات وزارت زراعت نشان داده وزن پیازهای ۱۲ الی ۱۶ گرم نسبت به وزن های ۴ الی ۸ و ۸ الی ۱۲ گرم، گل آوری بیشتری داشته است.

انواع کشت زعفران در افغانستان:

کشت ردیفی: کشت زعفران به روش قطاری یا ردیفی مناسب ترین کشت زعفران در افغانستان می باشد. در این روش فاصله بین ردیف ها ۳۰ تا ۳۵ و فاصله بین دو پیاز با توجه به سایز پیازها و مقدار بذر ریز فرق نموده و بیشتر فاصله بین پیازها بین ۵ الی ۱۰ سانتی متر می باشد.

کشت هموار: کشت زعفران به روش هموار معمول ترین روش کشت بوده و تجارب ثابت نموده که در این روش کمیت و کیفیت زعفران افزایش می یابد. اجرای مراحل کاشت، داشت و برداشت در این روش به سادگی انجام می گردد و بیشتر کشاورزان در افغانستان مزارع خود را به این روش آماده می نمایند.

کشت کپه ای یا چاله ای: این روش کشت روش قدیمی بوده که تا هنوز تعدادی از کشاورزان از این روش برای کشت زعفران استفاده می نمایند. در این روش در هر چاله ۲ الی ۱۰ پیاز در هر چاله قرار داده می شود که طبق تحقیقات وزارت زراعت افغانستان بهترین نتیجه برای ۲ الی ۳ پیاز در هر چاله برای سال اول بدست آمده است.

کشت جویه یا پشته: این روش در شرایط آب و هوا و خاک افغانستان به دلیل برداشت کم محصول و مشکلات کاشت، داشت و برداشت و سایر موارد نتیجه خوبی نداده و رایج نگردید.

زمان گل دهی زعفران در افغانستان

گل زعفران در اوایل آبان (عقرب) از خاک سر می زند و بعد از آبیاری اول، دو تا سه هفته با توجه به زمان آبیاری و درجه حرارت گل های بنفش زعفران ظاهر می گردد.

چیدن گل های زعفران هنگامی که هنوز در غنچه هستند هر روزه قبل از طلوع خورشید آغاز گردیده و تا ساعت ۹ قبل از ظهر، ادامه دارد زیرا گرمی و تابش نور خورشید در میزان کروسین (عامل ایجاد رنگ)، پیکروکروسین (عامل ایجاد طعم) و سافرانال (عامل ایجاد عطر) تاثیر گذار می باشد.

مساحت زیر کشت و مقدار تولید و میزان محصول دهی زعفران افغانستان به تفکیک سال

شاخص	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳
مساحت زیر کشت (هکتار)	۸,۴۱۰	۸,۰۸۲	۸,۳۰۴	۹,۸۳۳
مقدار تولید (کیلوگرم)	۱۰,۹۰۶	۲۲,۹۱۹	۲۳,۲۴۹	۴۱,۰۱۰
حاصل دهی هر هکتار (کیلوگرم)	۱/۲	۲/۸	۲/۷	۴/۱

ارزش و میزان صادرات زعفران افغانستان به تفکیک سال

شاخص	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳
ارزش صادرات (دلار)	۲۷,۰۱۷,۶۳۱	۲۲,۸۵۵,۴۹۹	۴۹,۶۶۷,۱۶۴	۳۹,۴۳۴,۳۴۱
میزان صادرات (کیلوگرم)	۵۱,۰۹۶	۶۹,۷۳۳	۶۷,۱۰۰	۵۸,۶۷۵

جزئیات مناطق زیر کشت، میزان تولید و حاصل دهی فی هکتار زعفران به تفکیک هر ولایت در سال ۱۴۰۳

ردیف	ولایت	زعفران		
		تولید (تن)	میانگین محصول (تن/هکتار)	وسعت (هکتار)
۱	فاریاب	-	-	-
۲	جوزجان	۴	۴	۴
۳	سرپل	۹/۷	۱	۱۸
۴	بلخ	۳۰۰	۳	۱۲۰
۵	سمنگان	۴	۳	۱
۶	بغلان	-	-	-
۷	گندز	۵۳	۲	۲۲
۸	تخار	-	-	-
۹	بدخشان	۳۵	۵	۷
۱۰	هرات	۴۰,۰۰۰	۴	۹,۵۰۰
۱۱	فراه	۶۷	۳	۲۰
۱۲	بادغیس	۳۰	۳	۱۲
۱۳	غور	۱۱	۱	۱۵
۱۴	بامیان	-	-	-
۱۵	کابل	-	-	-
۱۶	پروان	۲۵	۵	۵
۱۷	پنجشیر	-	-	-
۱۸	کاپیسا	۵	۵	۱
۱۹	لوگر	۲۷	۴	۷
۲۰	وردک	۴	۳	۱/۶
۲۱	پکتیا	۶	۴	۱/۵
۲۲	پکتیکا	۰	۰	۲
۲۳	خوست	۰	۰	۳
۲۴	غزنی	۲۰	۳	۸
۲۵	ننګرهار	-	-	-
۲۶	لغمان	-	-	-
۲۷	کنر	-	-	-
۲۸	نورستان	-	-	-
۲۹	کندهار	۳۷۴	۵	۷۵
۳۰	هلمند	-	-	-
۳۱	زابل	-	-	-
۳۲	نیمروز	-	-	-
۳۳	ارزگان	۰/۰۲	۱	۰/۲۰
۳۴	دایکندي	۲۶	۳	۹
	مجموع کل ولایات	۴۱,۰۱۰	۴	۹,۸۳۳

منطقه زیر کشت و حاصل دهی در هکتار زعفران به تفکیک هر ولایت در سال ۱۴۰۲

#	استان	منطقه زیر کشت به هکتار	میزان تولید به کیلوگرم	حاصل دهی فی هکتار به کیلوگرم
۱	هرات	۷,۹۵۲	۲۲,۲۴۰	۲/۷
۲	قندهار	۷۴	۵۶۲	۷/۵
۳	بلخ	۱۲۰	۶۰	۰/۵
۴	کندهز	۲۲	۴۴	۲
۵	سرپل	۱۳	۳۵	۲/۶
۶	غور	۱۴	۳۵	۲/۵
۷	بدخشان	۷	۳۳	۴/۷
۸	دایکندی	۱۵	۲۹	۱/۹
۹	فراه	۷	۲۸	۴
۱۰	لوجر	۹	۲۷	۳
۱۱	پروان	۵	۲۵	۵
۱۲	میدان وردک	۸	۲۵	۳/۱
۱۳	ارزگان	۵	۲۳	۴/۶
۱۴	غزنی	۸	۱۹	۲/۳
۱۵	کنر	۴	۹	۲/۲
۱۶	کاپیسا	۱	۸	۸
۱۷	بادغیس	۱۰	۸	۰/۸
۱۸	کابل	۷	۷	۱
۱۹	پکتیا	۸	۶	۰/۷۵
۲۰	نخار	۶	۶	۱
۲۱	خوست	۳	۵	۱/۶
۲۲	سمنگان	۱	۵	۵
۲۳	لغمان	۱	۵	۵
۲۴	پکتیکا	۲	۲	۱
۲۵	فاریاب	۱	۲	۲
۲۶	نورستان	۱	۱	۱
۲۷	ننګرهار	۰	۰	۰
۲۸	پنجشیر	۰	۰	۰
۲۹	بغلان	۰	۰	۰
۳۰	بامیان	۰	۰	۰
۳۱	زابل	۰	۰	۰
۳۲	جوزجان	۰	۰	۰
۳۳	هلمند	۰	۰	۰
۳۴	نیمروز	۰	۰	۰
	مجموع	۸,۳۰۴	۲۳,۲۴۹	۲/۷

قیمت زعفران در بازارهای داخلی :

قیمت زعفران در بازار های داخلی افغانستان به نسبت کیفیت، انواع و موقعیت بازار متغیر بوده اما بر اساس گزارش یکی از شرکت های تولید زعفران در هرات قیمت زعفران از سه ماه بدینسو در حال کاهش است که عوامل مختلف میتواند باعث کاهش قیمت این گیاه با ارزش شود.

قیمت زعفران در بازار هرات به اساس آخرین گزارش شرکت طلای سرخ زعفران افغانستان قرار ذیل است:

قوانین و مقررات برای سرمایه گذار خارجی در صنعت زعفران افغانستان:

۱. ثبت شرکت و مجوز سرمایه گذاری

- ✓ ثبت در وزارت صنعت و تجارت (MOIC) و اداره سرمایه گذاری (AISA)
- ✓ تهیه اساسنامه، اسناد سهامداران و آدرس دفتر محلی
- ✓ دریافت پرونده سرمایه‌گذاری و مجوز فعالیت
- ✓ دریافت شماره مالیاتی (TIN) را از اداره مالیات

۲. زمین و قرارداد کشاورزان

- ✓ بررسی محدودیتهای مالکیت زمین برای خارجی ها
- ✓ انعقاد قرارداد اجاره یا شراکت با کشاورزان با اسناد ثبتی معتبر
- ✓ ثبت قرارداد در دفاتر محلی با امضا و شهود
- ✓ ذکر بندهای حل اختلاف و شرایط فسخ در قرارداد

۳. مجوزهای کشاورزی و برنامه ملی زعفران

- ✓ ثبت طرح در وزارت کشاورزی (MAIL) و برنامه ملی توسعه زعفران
- ✓ اخذ گواهی های فنی و آموزشی
- ✓ رعایت دستورالعمل های فنی خشک کردن و بسته بندی زعفران

۴. کنترل کیفیت و بسته بندی:

- ✓ قرارداد با آزمایشگاه معتبر برای تحلیل کیفیت (رطوبت، خلوص، رنگ)
- ✓ راه اندازی واحد بسته بندی استاندارد با لیبل معتبر

۵. صادرات و گمرکات

✓ تهیه مدارک صادراتی: فاکتور، فهرست بسته بندی، گواهی منشأ، گواهی فیتوسنیتاری از

MAIL

✓ دریافت مجوز صادرات از وزارت صنعت و تجارت

✓ هماهنگی با شرکت حمل و نقل و گمرک برای ترخیص محموله

۶. مالیات و مشوق ها (وزارت مالیه)

✓ ثبت مالیاتی شرکت و دریافت شماره TIN

✓ درخواست معافیت یا تخفیف مالیاتی در برنامه ملی زعفران

✓ نگهداری مکاتبات رسمی با وزارت مالیه و اسناد حسابداری

۷. امور بانکی

✓ افتتاح حساب بانکی شرکتی در افغانستان

✓ بررسی محدودیتهای انتقال پول و روشهای جایگزین

۸. مقررات صادراتی زعفران

✓ مطالعه پروتکل‌های فیتوسنیتاری با کشورهای مقصد

✓ رعایت استاندارد های بسته بندی، علامتگذاری و گواهی سلامت

✓ هماهنگی برای تست و نمونه برداری در گمرک

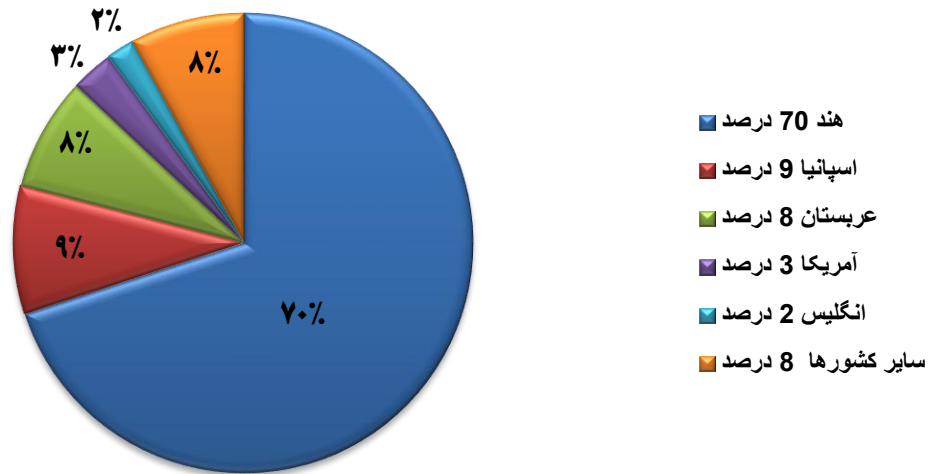
۹. قرار داد ها

تنظیم قرارداد های رسمی با کشاورزان، تأمین کنندگان و خریداران

مقاصد صادراتی زعفران افغانستان در سال ۱۴۰۳

ردیف	نام کشور	مقدار به کیلوگرم	ارزش به دلار
۱	هند	۴۴,۲۵۸	۲۷,۸۱۱,۶۴۷
۲	اسپانیا	۲,۷۰۴	۳,۷۴۴,۵۷۵
۳	عربستان	۲,۲۶۰	۳,۳۵۴,۹۴۵
۴	آمریکا	۹۷۳	۱,۳۶۰,۵۹۴
۵	انگلستان	۷۹	۷۰۰,۳۰۳
۶	امارات متحده عربی	۵۰۱	۵۴۶,۶۲۱
۷	آلمان	۱,۱۱۰	۴۵۶,۰۰۴
۸	فرانسه	۴۰۹	۲۸۰,۷۵۹
۹	بلژیک	۳۱۲	۲۰۲,۹۰۳
۱۰	استرالیا	۱۰۲	۱۸۴,۷۸۴
۱۱	سیرالئون	۳	۱۵۶,۴۷۵
۱۲	اندونزی	۱۰۸	۱۵۴,۰۷۸
۱۳	هلند	۳۸۹	۱۳۶,۹۷۷
۱۴	کانادا	۲۸	۱۰۹,۸۳۴
۱۵	ترکیه	۴۰	۶۳,۲۳۲
۱۶	ایتالیا	۲۰	۳۱,۶۰۰
۱۷	کویت	۲۰	۲۶,۰۰۰
۱۸	چین	۱۷	۲۴,۲۰۷
۱۹	سوئد	۱۷۸	۲۳,۶۴۷
۲۰	اتریش	۱۲	۲۰,۰۰۵
۲۱	فنلاند	۱۰	۱۸,۶۳۰
۲۲	پاکستان	۵۰۰۰	۱۱,۸۵۰
۲۳	ویتنام	۵	۵,۸۷۵
۲۴	کره جنوبی	۴	۵,۷۱۲
۲۵	عمان	۲	۲,۲۰۰
۲۶	تاجیکستان	۱۳۱	۵۸۴
۲۷	روسیه	-	۳۳۵

صادرات زعفران افغانستان به کشورهای مختلف طی سال ۱۴۰۳

در سال ۱۴۰۳ بیش از ۷۰ درصد صادرات زعفران افغانستان به هند صورت گرفته است و این کشور بزرگترین خریدار زعفران افغانستان محسوب می گردد.

۱۰ مقصد برتر صادراتی زعفران افغانستان در سال ۱۴۰۲

ردیف	نام کشور	مقدار به کیلوگرم	ارزش به دلار
۱	هند	۵۸,۰۲۶	۴۰,۸۲۰,۲۴۶
۲	اسپانیا	۲,۹۲۶	۲,۹۷۰,۴۰۴
۳	عربستان	۲,۷۸۶	۲,۷۸۸,۲۲۴
۴	امارات متحده عربی	۹۶۸	۹۴۳,۷۷۹
۵	آمریکا	۵۰۱	۵۳۲,۴۸۹
۶	آلمان	۹۶۹	۳۴۹,۶۳۵
۷	هلند	۱۱۸	۲۸۹,۴۰۴
۸	کانادا	۶۴	۲۴۹,۴۵۴

۲۲۱,۳۲۶	۳۳	انگلیس	۹
۱۶۷,۵۱۸	۱۹۱	اندونزی	۱۰

جدول تعرفه های وارداتی و صادراتی زعفران به / از افغانستان

کد	تشریح	واحد	درصد تعرفه وارداتی	درصد تعرفه صادراتی
۰۹,۱۰	زنجبیل، زعفران، زردچوبه، برگ بو، Curry و سایر ادویه جات	-	-	-
۰۹۱۰,۲۰۰۰	زعفران	کیلو	۱۰٪	۰٪

جدول تعرفه های وارداتی و صادراتی پیاز زعفران به / از افغانستان

کد	تشریح	واحد	درصد تعرفه وارداتی	درصد تعرفه صادراتی
۰۶,۰۱	انواع ریشه های پیازی، Bulbs، ریشه های غده دار، ریشه و ساقه های زیرخاکی، در حال خواب یا در حال نمو یا شگوفه؛ نبات و ریشه کاسنی غیر از ریشه های شامل عنوان ۱۲,۱۲	-	-	-
۰۶۰۱,۲۰۳۰	پیاز زعفران	واحد	۲/۵٪	۰٪

نرخ فروش عمده زعفران در ماههای آذر و دی ماه در افغانستان طی سالهای اخیر (به افغانی)

سال	میانگین قیمت یک کیلو
۱۴۰۰	۳۵ الی ۶۰ هزار افغانی
۱۴۰۱	۴۰ الی ۶۵ هزار افغانی
۱۴۰۲	۹۵ الی ۱۲۰ هزار افغانی
۱۴۰۳	۱۰۰ الی ۱۱۰ هزار افغانی
۱۴۰۴	۸۵ الی ۹۰ هزار افغانی آبان ماه ۱۴۰۴

• در زمان تدوین این گزارش هر ۶۶ افغانی برابر یک دلار آمریکا می باشد.

اسامی بعضی از شرکت های تولید، پروسس، صادرات و فعالان زعفران در افغانستان

توجه : فهرست ذیل به منظور برقراری ارتباط اولیه با تجار محترم کشور افغانستان تهیه شده است تا تبادل اطلاعات بازار و اعلام ظرفیتها و نیازها بین طرفین صورت گیرد. هرگونه معامله تجاری می بایست پس از حصول اطمینان دوطرف از یکدیگر بر مبنای انعقاد قرارداد شفاف، درج مرجع داوری در قرار داد و اخذ تضامین کافی صورت گیرد.

۱. شرکت زعفران افغان رویال (Afghan Royal Saffron) : این شرکت دارنده سرتیفیکت

HACCP, ISO 22000 و FDA Registered می باشد.

آدرس: اسپین هده، هرات، افغانستان – واتساپ (+93789799004)

ایمیل آدرس: info@royalsaffron.af

وب سایت: <https://royalsaffron.af>

۲. الکوزی زعفران (Alokozay Saffron) : شرکت الکوزی زعفران در سال ۱۴۰۲ مقام برترین

صادر کننده زعفران افغانستان را از آن خود نموده است و تحت برند alvin زعفران خود را به کشور

های جهان صادر می نماید.

آدرس: هرات، افغانستان شماره تماس: +93 799466660

ایمیل آدرس: info@alokozaysaffron.com

وب سایت: [/https://alokozaysaffron.com](https://alokozaysaffron.com)

۳. شرکت فیضی گروپ (Faizi Group) : این شرکت دارنده سرتفیکت ISO 22000.

HACCP and 3632-1 و FDA Registered می باشد.

آدرس: شرکت ۶ انصاری، فامیلیهای قول اردو، ناحیه ۸، هرات، افغانستان

تماس: +93798171171 - ایمیل آدرس: info@faizi-group.com

وب سایت: [/https://faizi-group.com/saffron](https://faizi-group.com/saffron)

۴. شرکت طلای سرخ زعفران افغانستان: این شرکت دارنده دارای گواهینامه‌های بین المللی

ISO22000, HACCP, FSCC22000 and USA FDA

شماره تماس و واتساپ: +93799319000 - sales@saffron.af

جمع بندی و ملاحظات:

- زعفران افغانستان به عنوان یکی از شاخص ترین و ارزشمندترین محصولات زراعتی کشور، جایگاه ویژه‌ای در توسعه اقتصادی، اشتغال زایی و معرفی ظرفیت های تولیدی افغانستان در سطح جهانی دارد. شرایط اقلیمی مناسب، خاک حاصلخیز، تجربه و مهارت کشاورزان محلی و هزینه پایین نیروی کار از جمله عوامل کلیدی اند که سبب شده افغانستان در ردیف تولیدکنندگان ممتاز زعفران در جهان قرار گیرد.

- در حال حاضر، بیش از ۹۵ درصد زعفران افغانستان در ولایت هرات تولید می‌شود و بر اساس ارزیابی‌های نهادهای بین‌المللی از جمله انستیتو جهانی سنجش ذائقه و کیفیت مواد غذایی بروکسل، زعفران افغانستان چندین بار به عنوان خوش طعم ترین و باکیفیت ترین زعفران جهان

شناخته شده است. این امر نه تنها ظرفیت رقابتی افغانستان را در بازارهای جهانی تثبیت نموده، بلکه زمینه را برای افزایش صادرات و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در این بخش فراهم ساخته است.

با وجود رشد محسوس در تولید و صادرات، صنعت زعفران افغانستان هنوز با چالش‌هایی نظیر محدودیت‌های بانکی بین‌المللی، هزینه‌های بلند انتقال، نبود زیرساخت‌های فرآوری و بسته‌بندی معیاری، ضعف در سیستم‌های بازاریابی و برند سازی جهانی، و کمبود آگاهی از معیارهای بین‌المللی صادرات مواجه است. رفع این موانع نیازمند همکاری میان دولت، سکتور خصوصی، نهادهای مالی و سازمان‌های بین‌المللی می‌باشد تا زنجیره ارزش زعفران از مرحله تولید تا صادرات، به صورت همه جانبه تقویت گردد.

از منظر سرمایه‌گذاری، چارچوب قانونی موجود برای فعالیت‌های تجاری در بخش زعفران شامل ثبت شرکت، مجوزهای تولید، صادرات و مشوق‌های مالیاتی نسبتاً شفاف و کارآمد است. این چارچوب می‌تواند زمینه ساز جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی در بخش‌های تولید، پروسس، بسته‌بندی، تحقیق و توسعه و بازاریابی بین‌المللی گردد.

منابع و مواخذ:

- معاونت اقتصادی ریاست الوزراء
- وزارت زراعت، آبیاری و مالداري افغانستان (وزارت کشاورزی)
- اداره ملی احصائیه و معلومات افغانستان (اداره ملی آمار)
- اتحادیه ملی زعفران افغانستان
- بانک جهانی
- اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان
- اتاق محصولات و تولیدات زراعتی افغانستان (اتاق کشاورزی)